

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 19120602-010-06-02-0116-2015-401

20/02/2015

Konu : Uluslararası Yolsuzluk Olaylarına İlişkin
Soruşturmalar ve Kovuşturmalar

GENELGE

No: 157

Bilindiği üzere, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Cumhuriyetin niteliklerini düzenleyen 2 nci maddesinde; Türkiye Cumhuriyetinin, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu vurgulanmış, 10 uncu maddesinde ise kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiş, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmayacağı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları belirtilmiştir.

Öte yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 252 nci maddesinde yabancı kamu görevlilerine verilen rüşvet suçu düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, yolsuzluk fiillerinin uluslararası boyutta da görülmeye başlaması üzerine bu suçlarla mücadele edilebilmesi ve uluslararası iş birliğinin sağlanması amacıyla ulusları bağlayıcı birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

Avrupa Birliği müzakereleri sürecinde yolsuzlukla mücadele konusu; “özgürlük, güvenlik ve adalet”, “sermayenin serbest dolaşımı”, “mali kontrol” gibi birden fazla müktesebat başlığında ele alınmıştır.

Ülkemiz, Uluslararası Ticarî İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi, Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Merida Sözleşmesi), Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi), Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Sözleşmesi) gibi uluslararası sözleşmelere taraf olmuştur.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD-Organisation For Economic Cooperation And Development) Uluslararası Ticarî İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi, 1/2/2000 tarihli ve 4518 sayılı Kanunla onaylanarak Anayasanın 90 ıncı maddesi uyarınca iç hukukun bir parçası hâline gelmiştir.

Anılan Sözleşmeye uyum sağlamak üzere, 2/1/2003 tarihli ve 4782 sayılı “Uluslararası Ticarî İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi İçin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birtakım düzenlemeler yapılmış ve

yabancı kamu görevlilerine rüşvet verilmesi eylemi, 5237 sayılı Kanunun rüşvet suçunu düzenleyen 252 nci maddesinde düzenlenmiştir.

Uluslararası Ticarî İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesinin “Uygulamaya koyma” kenar başlıklı 5 inci maddesinde; “Yabancı bir kamu görevlisine rüşvet verilmesi durumunda, soruşturma ve kovuşturmalar her âkit tarafından uygulanabilen kaideve ilkelerine göre yapılır. Kovuşturmalar ulusal ekonomik çıkar mülâhazaları, diğer bir devlet ile ilişkilere olası etkileri ya da bahse konu gerçek ya da tüzel kişilerin kimliğinden etkilenmeyeceklerdir.” ifadesine yer verilmiştir.

Öte yandan, Avrupa Birliği müktesebatı ve uluslararası yükümlülüklerimiz bağlamında yolsuzlukla mücadele edebilmek için çeşitli kurumların tavsiyeleri büyük önem taşımaktadır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 27 Ocak 1999 tarihinde onaylanan ve temel amacı belirli yolsuzluk suçları için ortak standartlar geliştirmek olan Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesine taraf devletlerin Sözleşme hükümlerine uygun davranıp davranmadıklarını izleme görevi, Avrupa Konseyi bünyesinde 1998 yılı Mart ayında kurulan Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubuna (GRECO) verilmiştir. GRECO'nun amacı, üyelerinin yolsuzlukla mücadele sistemlerinin gözlenmesi ve bu yolda kapasitelerinin artırılmasına yardımcı olmaktır. Bu nedenle GRECO gerekli yasal, kurumsal ve pratik reformların uygulanması ve oluşturulması sürecine katkıda bulunan yolsuzlukla mücadelede yol gösterici prensipler oluşturan esnek ve etkin bir mekanizmadır. Ülkemiz 1/1/2004 tarihi itibarıyla GRECO'ya üye olmuştur.

Ayrıca, Avrupa Birliği bünyesinde, Avrupa Birliği Üye Devletleri Görevlileri veya Avrupa Toplulukları Görevlilerinin Dahil Olduğu Yolsuzlukla Mücadeleye İlişkin 97/195 sayılı Sözleşme; OECD ve Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış uluslararası sözleşmelerle gereksiz tekrarlardan kaçınmak ve Avrupa Birliği tarafından bu konuda gerçekleştirilen faaliyetlerde uyumu temin etmek amacıyla hazırlanan Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesinin Müzakereleri Bağlamında Kabul Edilen 1997 tarihli Ortak Tutum; OECD ve Avrupa Konseyi sözleşmelerinin gereği gibi uygulanabilmesi için etkili, koordine edilmiş ve elverişli izleme mekanizmalarının tesisini öngören Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesinin Müzakeresi Bağlamında Kabul Edilen 1997 tarihli ve 97/783 sayılı İkinci Ortak Tutum ve Özel Sektörde Yolsuzlukla Mücadele Hakkında 2003/568 sayılı Çerçeve Karar gibi belgeler bulunmaktadır.

Bu itibarla;

5237 sayılı Kanunun 252 nci maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamındaki yabancı kamu görevlilerine ve fıkıradaki belirtilen diğer kişilere ilişkin rüşvet suçu bakımından;

1) Soruşturmanın kolluğa bırakılmayıp, bizzat Cumhuriyet savcıları tarafından hassasiyetle ve gecikmeksizin yürütülmesi hususunda azamî gayret gösterilerek soruşturmanın başlangıç, safha ve sonucu hakkında Bakanlığımız Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne düzenli olarak bilgi verilmesi,

2) Ülkemiz kamu görevlilerine, yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından rüşvet verildiği iddiasına ilişkin olarak bir soruşturma başlatıldığında, bu durum Sözleşmeye taraf ülkelerce, söz konusu yabancı gerçek veya tüzel kişiler hakkında da, yabancı kamu görevlilerine rüşvet verme suçundan soruşturma başlatılmasını gerektireceğinden keyfiyet ile soruşturmanın safha ve sonucunun da OECD Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubunu ve ilgili

yabancı ülkeyi bilgilendirmek üzere, Bakanlığımız Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne bildirilmesi,

3) Suç delillerinin büyük bir kısmının suçun işlendiği yabancı ülkede olabileceği hususu da nazara alınarak, soruşturmanın bir an önce tamamlanması açısından, ilgili ülkeye yönelik, uluslararası istinabe talebi hazırlanabileceğinin dikkate alınması, yabancı ülke adli makamlarınca bu kapsamda iletilen istinabe taleplerinin de anılan Sözleşmenin 5 inci maddesi göz önünde bulundurulmak suretiyle hızlı ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi,

4) Soruşturma ve kovuşturmaların, yurt dışında bulunan şüpheli ve sanıkların iadeleri ile yabancı devlet adli makamlarının aynı mahiyetteki istemlerinin yerine getirilmesinin, ilgili devletlerle aramızda yürürlükte bulunan ikili anlaşma ya da çok taraflı sözleşmeler vasıtasıyla, bunların bulunmaması hâlinde de, uluslararası teamül ve karşılıklılık (mütakabiliyet) ilkesi çerçevesinde yürütülmesi,

5) Sözü edilen suç kapsamında el konulması veya müsadere edilmesi gereken eşya yada kazancın bulunması durumunda da, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ve Uluslararası Ticarî İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesinin hükümleri ile diğer hukuki düzenlemeler dikkate alınmak suretiyle gerekli kanuni işlemlerin yapılması,

Konularında gereken dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

Bekir BOZDAĞ
Bakan